

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XI.

Celovec, petek, 14. december 1956

Štev. 50 (764)

PREDRZNA ŠIKANA

obmejnega policijskega organa v Področici

Navdušenja koroških zborov nad uspešnimi koncerti v Sloveniji, o katerih je poročal v lokalnih vesteh tudi celovški radio, v nedeljo ob povratku pevcev službo vršujoči obmejni policijski uradnik očitno ni mogel prenesti. V svoji, kakor vse kaže, napram koroškim Slovincem skrajno sovražni šovinistični nastrojenosti je zato pozabil na svoje službene predpise in s svojim nezakonitim ravnanjem močno zlorabil svojo uradno oblast.

Grobo kršenje kompetenčne oblasti s tem, da se je protizakonito vključil v carinski postopek in vzel v policijsko preverbo od carine še ne pregledano v redu deklarirano uvoženo blago (izposojeni že rabljeni klišei za ilustracijo mladinskega lista), kaže, da je bilo njegovo dejanje naperjeno v prvi vrsti proti predsedniku Slovenske prosvetne zveze, ki je turnejo priredila. Čeprav predsednik dr. Franci Zwitter niti ni bil lastnik niti ne prenašalec omenjenih klišejev, ga je omenjeni uradnik zaradi le-teh pozval iz vlaka na zaslišanje in ga kljub odločnemu protestu izsilovalno zadrževal skoro dve uri ter mu na ta način onemogočil nadaljevanje vožnje z vlakom preko Beljaka v Celovec.

Zaradi formalnosti, ki so jih v resnici zagrešili obmejni organi pri potovanju iz Avstrije, je isti policijski uradnik — po poznejših informacijah pri referatu kriminalnih uradnikov v Beljaku gre baje za uradnika z imenom Miklautz — protizakonito zadrževal čez dve uri v uradu v Področici tudi vodjo skupinskega potnega lista tov. Tomaža Kobana, pd. Šmona iz Kotmare vesi in ga pridržal ves čas postopka s predsednikom SPZ celo v zaklenjenem sosednem uradnem prostoru.

Višek predrznosti in zlorabe svoje uradne oblasti pa si je dovolil imenovani policijski uradnik, ko je obdolžil tov. Tončija Kruschitza, ki se je zanimal, kako dolgo bo še trajal postopek proti tov. dr. Franciju Zwitterju in Tomažu Kobanu, kraje zavojčka, zaradi katerega je bil zadržan predsednik SPZ, v isti zadevi pa tov. dr. Francija Zwitterja zaradi navažanja h kraji. Pri tej svoji zaletelosti se je spozabil celo tako daleč, da je tudi ta dva prehodno popolnoma nezakonito zaklenil v uradne prostore. Šele po treh urah čakanja je končno mogel odpeljati poštni avtobus vse udeležence uspele turnee v Kotmaro ves odnose v Bilčovs.

Zaradi te nezaslišane šikane, ki vrže več kot čudno luč na nepristranost gotovih policijskih organov, je vložil predsednik SPZ takoj naslednji dan ostro pritožbo pri varnostnem direktorju za Koroško in poslal prepis pismene pritožbe v vednost in nadaljnje ukrepanje tudi deželnemu glavarju. Tako varnostni direktor g. dvorni svetnik dr. Odlasek kot tudi namestnik beljaškega policijskega direktorja višji policijski svetnik Vivenot in neposredni predstojnik omenjenega uradnika višji policijski inšpektor Riegler so predsedniku SPZ obljubili točno preverbo zadeve in najstrožje ukrepanje proti uradniku, ki se je tako spozabil.

Koroški Slovenci ob tem primeru nikakor nečemo obsojati vseh policijskih organov in vestno ločimo med korektnimi uradniki in tistimi, ki na žalost tudi v službi ne morejo zakriti svojega sovražnega nastrojenja proti slovenskim sodelavcem. Zato pa to pot pričakujemo od pristojnih nadrejenih oblasti odločne ukrepe, ker v tem primeru ne gre za nezane storilce, ki jih do danes še ni bilo moč izslediti, niti ne za protislovensko, v neslužbenem času baje dovoljeno delovanje številnih uniformiranih varnostnih

organov v raznih proti določilom Državne pogodbe obstoječih in delujočih organizacijah kot so Südmarka in podobne, marveč gre v tem primeru za očitno protizakonito šikaniranje naših ljudi in predstavnikov od strani poznanega policijskega uradnika s pomočjo izrecnega zlorabljanja uradne oblasti.

Kakor smo izvedeli, nameravajo na ta način diskriminirani trije tovariši vložiti proti omenjenemu uradniku tožbo tudi pred sodiščem.

Ironija usode pa je hotela, da ta izgred

bije naravnost v obraz plemenitemu namenu gostovanja, ki je bilo predvsem tudi v znamenju vloge manjšine kot mostu za povezovanje med dvema sosednjima deželama. Kakor vse kaže, je pot do uresničitve načela, da naj manjšina ni element, ki loči države, marveč naj je element, ki družijo narode, še dolga. Kljub vsemu pa smo prepričani, da bo razvoj demokratične ureditve odnosov med narodi in državami šel preko takih in podobnih nedemokratičnih nasilnih policijskih ukrepov v malem in velikem.

Kadarjeva vlada zgublja pozicije

Položaj na Madžarskem se je v zadnjih dneh ponovno poslabšal in je prišlo do novih spopadov med uporniki ter policijo. Povod za zaostritev so dale aretacije članov delavskih svetov, ki jih je Kadarjeva vlada aretirala z utemeljitvijo, da so baje skušali prevzeti vodstvo v delavskih svetih kontrarevolucionarni elementi. Hkrati z aretacijo vodilnih članov delavskih svetov in razpustitvijo teh svetov je bilo proglašeno tudi obsedno stanje, ker da je še velika količina orožja in streliva v rokah kontrarevolucionarjev, kar da ovira vzpostavitev reda in ogroža osebno in materialno varnost državljanov.

Madžarsko delavstvo je na te ukrepe vlade odgovorilo z 48-urno generalno stavko, ki je dosegla obseg, kot še nikdar poprej. Madžarski radio sicer skuša zmanjšati pomen tega zadržanja delavstva, vendar je gotovo, da je Kadarjeva vlada na ta način zgubila prav tisto solidno podlago, na katero bi se morala v prvi vrsti opirati — na delavstvo, ki je že od vsega začetka tragičnih dogodkov pre-

ko svojih delavskih svetov skušalo obvarovati socialistične pridobitve delavskega razreda. Zadnji dogodki pač kažejo, da se v vodilnih krogih iz dosedanje tragedije niso dovolj naučili, ker očitno ponovno zapadajo starim napakam stalinizma in nočejo spoznati, da je treba rešitev madžarskega vprašanja iskati najprej v temeljnih spremembah političnega sistema.

Združeni narodi, ki so tudi v tem tednu obravnavali vprašanje Madžarske, so sprejeli vrsto resolucij in Sovjetsko zvezo so ponovno obdolžili vmešavanja v notranje zadeve Madžarske. Pozvali so jo, da takoj umakne svoje čete z madžarskega ozemlja, medtem ko je dobil na predlog avstrijske delegacije glavni tajnik Hammarskjöld pooblastilo, da ukrene vse potrebno za rešitev madžarskega vprašanja potom pogajanj. O madžarski delegaciji v OZN pa poročajo, da je zapustila Glavno skupščino in tako protestirala proti vmešavanju Združenih narodov v interne zadeve Madžarske.

Razpoke v Atlantskem paktu skušajo premostiti

Sueška kriza in napad na Egipt sta povzročila hudo razpoko v zahodnem svetu, zlasti med Anglijo in Francijo na eni in Združenimi državami na drugi strani. Odstranitvi teh nesoglasij je v prvi vrsti namenjeno zasedanje zunanjih ministrov 17 zahodnih držav Atlantskega pakta, ki se je začelo minuli torek v Parizu. Dan poprej so se sestali tudi zunanji ministri 7 držav Zahodnoevropske zveze, da bi se domenili za skupni nastop v svetu ministrov Atlantskega pakta, kar pa je le bolj slabo uspelo.

Zasedanju Atlantskega pakta je bilo predloženo tajno poročilo, ki so ga izdelali zunanji ministri Kanade, Norveške in Italije in ki predvideva razširitev sodelovanja včlanjenih držav iz zgolj vojaškega tudi na politično in gospodarsko področje. Posebno pozornost je vzbudil angleški predlog, da bi spremenili Atlantsko zvezo v »skupnost narodov«, ki naj bi imela svoj parlament in bi slonela na političnem, gospodarskem in vojaškem sodelovanju.

Ne samo iz teh predlogov, tudi iz gledišč predstavnikov posameznih držav, ki so jih izrazili na zasedanju, zlasti pa razprava o vprašanju, kako bi bilo mogoče doseči, da ne bi nekatere včlanjene države hodile politično svojo pot, se vidi, da Atlantska zveza že zdaleka ni več takšna, kot je bila nekoč in da bo le težko uspelo premostiti razpoke, ki so jo resno načele.

Konferenca, ki naj bi odstranila nesoglasja na Srednjem vzhodu

Iranski minister za zunanje zadeve dr. Ardalani je sprejel vodje diplomatskih misij Egipta, Jordana, Iraka, Libanona, Pakistana, Saudske Arabije, Sirije in Turčije ter jim razložil iranski predlog za sklicanje konference držav Srednjega vzhoda. Namen konference bi bil, da bi poravnali vse spore med muslimanskimi državami Srednjega vzhoda ter tako vzpostavili sodelovanje vseh teh dežel, ki igrajo precejšnjo vlogo v današnjem političnem dogajanju v svetu. Dnevni red konference bi sestavili do vseh podrobnosti, ko bo iranska vlada kot pobudnica te konference zvedela za mnenje vseh povabljenih dežel Srednjega vzhoda. Vsaka država se bo morala izraziti o svojem mnenju glede sklicanja take konference, ki naj bi združila tako članice bagdadskega pakta, kakor države arabske lige, da bi tako skušali izgladiti večja nasprotja med temi državami.

ZVEZA SLOVENSKIH ZADRUG V CELOVCU

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

Vabilo

na občni zbor Zveze slovenskih zadrug v Celovcu, registrirane zadruge z omejenim jamstvom, ki bo

v soboto, dne 15. decembra 1956 ob 9. uri

v Delavski zbornici v Celovcu, Bahnhofstrasse.

Dr. Franc Petek, l. r.
predsednik nadzornega odboraFlorijan Lapuš, l. r.
predsednik upravnega odbora

Naša pesem — glasnik prijateljstva sosednih dežel

Koroško narodno pesem ne zna nihče tako pristno in doživeto zapeti kot pa koroški pevci sami. Ta ugotovitev je razširjena med celotnim slovenskim ljudstvom, kar so koroški pevci vedno spet občutili ob vsakem gostovanju v Sloveniji in drugod.

Tudi pevci in pevke SPD »Gorjanci« iz Kotmare vesi in SPD »Bilka« iz Bilčovsa, ki so preteklo soboto in nedeljo pod vodstvom osrednjega pevovodje SPZ Pavleta Kernjaka nastopili s koncerti koroških narodnih pesmi v Ljubljani in Kranju, so bili deležni izredno navdušenega sprejema. S svojim gostovanjem, ki ga je na povabilo Sveta Svobod in prosvetnih društev Slovenije posredovala Slovenska prosvetna zveza v Celovcu, so naši pevci uspešno izpolnili vrsto velikih nalog: bratom onstran državne meje so poklonili v dar največji kulturni zaklad koroških Slovincov — našo prelepo in priljubljeno koroško narodno pesem; s svojim nastopom so ponovno izpričali, da smo koro-

ški Slovenci živ del celokupnega slovenskega naroda, ki ga tudi državne meje ne morejo razdvojiti, kajti v nerazdružljivo enoto ga povezuje skupni jezik ter skupna izročila slovenske kulture; končno pa je bilo tudi to gostovanje zgovorna priča naše odločne volje, da kot narodna manjšina nočemo biti element, ki bi razdvajal in ločil, marveč da hočemo zavestno in aktivno tvoriti živo vez med dvema narodoma-sosedoma, med dvema sosednjima državama.

Topli bratski sprejemi in navdušenje nešteti poslušalcev so dokaz, da je bilo tudi tokratno gostovanje uspešno, kar je v pevcih le še povečalo zadovoljstvo, da so s svojim obiskom v Sloveniji vzdali nadaljnji kamen v povezujoči most prijateljstva in medsebojnega spoštovanja, preko katerega naj bi se odvijali dejansko dobrososedski odnosi med Koroško in Slovenijo. Toliko bolj jih je zato prizadel nenavadni sprejem, ki so ga bili — še polni navdušenja nad uspešno izvršenim kul-

turnim poslanstvom — deležni ob povratku na domača koroška tla. Vendar pa neodgovorno početje posameznikov, ki so jim slovenska beseda, slovenska pesem in kulturno sodelovanje med dvema sosednjima deželama očitno trn v peti, v pevcih ni moglo omajati trdnega prepričanja, da je bilo njihovo gostovanje plemenit doprinos v prizadevanjih za dosego in utrditev miru in prijateljstva med narodi.

Koroška narodna pesem v ljubljanski Filharmoniji

V soboto dopoldne, ko smo se z avtobusom, s katerim nas je na Jesenicah pričakal predstavnik Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije tov. Vinko Trinkaš, peljali po lepi gorenjski cesti proti beli Ljubljani, se je vreme vidno izboljševalo. Zato je pozdrav ob prihodu v prestolnico Slovenije vseboval poleg drugih pristrčnih besed tudi zadovoljno

(Nadaljevanje na 2. strani)

Koroška narodna pesem v ljubljanski Filharmoniji

(Nadaljevanje s 1. strani)

ugotovitev: »Lepo vreme ste nam prinesli!« Kar lepo se pričena naša gostovanja, smo si mislili, če nam je naklonjeno celo sedanje nezanesljivo poznojesensko vreme, potem tudi nastop ne more izpodleteti. V tem prepričanju nas je še posebej utrdil potek vaje, ki jo je pevovodja Pavle Kernjak izvedel s svojimi pevci še pred kosilom, katero je po tej uspešno prestali preizkušnji še toliko bolj tehnološko.

Resno stran gostovanja so pevci prvič občutili pri ljubljanskem radiu, kamor so jih povabili, da bi vrsto njihovih pesmi posneli, katero je po tej uspešno prestali preizkušnji še toliko bolj tehnološko. Resno stran gostovanja so pevci prvič občutili pri ljubljanskem radiu, kamor so jih povabili, da bi vrsto njihovih pesmi posneli, katero je po tej uspešno prestali preizkušnji še toliko bolj tehnološko. Resno stran gostovanja so pevci prvič občutili pri ljubljanskem radiu, kamor so jih povabili, da bi vrsto njihovih pesmi posneli, katero je po tej uspešno prestali preizkušnji še toliko bolj tehnološko.

Popolna tišina je zajela dvorano, ko so se vanjo začeli zlivati prvi mehki akordi pesmi »Pojdaj v rute«. Za njo so se vrstile še štiri druge pesmi, vsaki posamezni pa je sledilo dolgo trajajoče ploskanje, s katerim poslušalci nikakor niso štedili. Po odmoru so se poleg nastopajočih zbrali na odru tudi predstavniki posameznih organizacij in številnih pevskih zborov, ki so koroškimi pevcem prinesli pozdrave in lepa darila. Pozdrave Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije je sporočil tudi pri nas na Koroškem znani in priljubljeni dirigent Radovan Gobec, ki je ob tej priložnosti med drugim poudaril:

»Vsako srečanje z vami je kakor topel družinski praznik, ko se snidejo po dolgih letih člani iste družine. Obenem pa predstavlja tudi utrjevanje bratskih vezi in poglobljanje kulturnih stikov med dvema sosednjima narodoma. Ko se boste vrnili na svoje domove, izročite vsem in vsakomur naše tople pozdrave z željo, da bi takšna in podobna sodelovanja še nadalje prispevala k prijateljstvu dveh in vseh narodov in k trajnemu miru na svetu.«

Za povabilo, pozdrave in darila se je zahvalil predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je v nadaljevanju med drugim dejal:

»Vabilu za koncert tu v beli Ljubljani smo se posebno radi odzvali, da z našo pesmijo v slovenskem kulturnem središču manifestiramo enotnost slovenske kulture in s tem enotnost slovenskega naroda. Kot državljani sosedne države pa prihajamo tudi v plemeniti službi povezovanja med narodi in državami, ker smo zavestni pristaši sodobne manjšinske koncepcije, da manjšina ne sme biti element, ki loči narode, marveč mora biti most, ki povezuje in združuje narode-sosede.«

Tudi v drugem delu sporeda, ko sta izmenoma pela moški in mešani zbor, so pevci pokazali, da so si pridno osvojili navodila svojega spretnega dirigenta Pavleta Kernjaka. Če so morali program, ki je obsegal skladbe in priredbe Luke Kramolca, Cirila Preglja, Oskarja Deva, Zdravka Švikaršiča ter Pavleta in Mirota Kernjaka, deloma tudi ponoviti, le še bolj potrjuje, da so bili ljubljanci s predvajanjem povsem zadovoljni. Posebno odobravanje občinstva so želi novi venček in nove pesmi Pavleta Kernjaka, pa tudi skladbe mladega Mirota Kernjaka.

Z uspehom pa so bili upravičeno zadovoljni tudi pevci sami, ki so pridno prepevali še po večerji, ko so se med njimi znašli predstavniki raznih organizacij in ustanov ter jim je predsednik Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije Ivan Regent sporočil pozdrave ZSPD in Veča prosvetnih društev Jugoslavije. Poudaril je, da spada petje med sredstva, ki človeka najbolj vzgajajo v ljubezni do naroda, do domovine. Zato je vaša in naša dolžnost — je dejal — da gojimo našo slovensko pesem, ki spada med najboljša vzgojna sredstva. Delati moramo na tem, da se bodo narodil med seboj ljubili in bi želeli, da bi vaše delo obrodilo kar največ dobrih sadov in da bi se kmalu spet videli. Pri tem vašem delu pa vas naj spremlja zavest, da ne politične in ne gospodarske meje ne more-

Dvorana v Kranju je bila premajhna

Ob prihodu v Kranj so koroške pevce pričakovali predstavniki kulturnih ustanov okraja in občine ter jim pod vodstvom predsednika Sveta Svobod in prosvetnih društev okraja Kranj tov. Dušana Bavdeka izrekli dobrodoščilo. Med in po kosilu so se koroškimi pevcem pridružile tudi članice kranjskega pevskega zbora »France Prešeren«, v katerih družbi je med petjem in plesom čas do koncerta mnogo prehitro potekel.

Medtem se je pred poslopjem kina »Storžič« zbirala nepregledna množica

jo uničiti enotnosti med ljudmi, ki govorijo isti jezik, marveč nas naše in vaše delo lahko združuje in nas povede do še večjih uspehov.

V besedah se je za bodrilni nagovor zahvalil predsednik SPZ, ki je zagotovil, da bomo pesem še naprej pridno gojili in naj bi pesem povezovala vse narode, posebno pa slovenski narod tu in onstran meje, pevci pa so svojo zahvalo izrazili v lepih melodijah, katere so še dolgo v noč združevale vse v prisrčni družabnosti.

Obisk v elektrarni Medvode

Še polni navdušenja nad doseženim uspehom so se pevci v nedeljo proti podnevu odpeljali z avtobusom proti Kranju, kjer je bil za popoldne napovedan drugi nastop. Med potjo pa so si na povabilo vodstva ogledali še naprave leta 1954 dograjene hidroelektrarne v Medvodah, od koder so ponesli nepozabne vtise o tem, s kakšnim ponosom današnja Jugoslavija gradi in ustvarja pogoje za boljše življenje delovnih ljudi. Pod strokovnim vodstvom smo obiskali posamezne oddelke elektrarne ter se prepričali o zmogljivosti mlade jugoslovanske industrije, kajti mogočne naprave vključno kompliciranih strojev so v glavnem delo domače proizvodnje predvsem podjetij iz Ljubljane, Maribora in Zagreba.

Da le nekoliko predstavimo obseg zgradbe in njenega pomena, navajamo teh nekaj podatkov: letno proizvajata elektrarna s svojima dvema agregatoma 95.000.000 kWh električne energije; umetno jezero, ki je nastalo z zaježitvijo Save, meri v dolžini 5,57 km in vsebuje 6 milijonov m³ vode; pri gradnji so morali izkopati 101.000 m³ zemlje ter so zazidali 54.000 ton betona in 900 ton bet. železa; obratovanje elektrarne pa je polnoavtomatizirano in jo v eni izmeni upravlja 5 ljudi.

Za strokovno vodstvo ob ogledu se tudi tem potom iskreno zahvaljujemo vodji izmene tov. Mirku Ganterju, ki nam je posredoval zanimiv pogled v ustroj in obratovanje moderne zgrajene elektrarne v Medvodah.

Kranjčanov, ki so se hoteli udeležiti koncerta, vstopnice pa so bile razprodane že davno poprej. Kljub temu, da so bile v mestu ob istem času še štiri druge kulturne prireditve (v poslopu, kjer je bil koncert koroških narodnih pesmi, so eno nadstropje više igrali znano Finžgarjevo igro »Divji lovec«), je bila velika kinodvorana mnogo premajhna, da bi mogla sprejeti vse neštete obiskovalce, ki so morali na stotine ostati zunaj. Po razgovorih sodeč je bilo med njimi mnogo tu-

(Nadaljevanje na 4. strani)

PO ŠIRNEM SVETU

Bagdad. — Iraški ministrski predsednik Nuri es Said je sporočil Združenim narodom, da zahteva Irak takojšen umik izraelskih čet iz območja Gaze ter vrnitev tega področja Egiptu. Izraelci so Gazo zasedli v času anglo-francoske in izraelske agresije proti Egiptu.

Nikosija. — Angleško vojaško sodišče v Nikosiji je sodilo dva ciprska vojnika, ki še nista niti dosegla 16 let starosti. Mlada rodoljuba sta bila obsojena vsak na 10 let zapora, ker da sta baje letos v juliju vrgla bombo na britanske orožnike na Cipru.

Washington. — Finančno ministrstvo je objavilo, da bodo Združene države Amerike dale prihodnje leto Veliki Britaniji novo posojilo v znesku ene milijarde dolarjev, to pa zaradi finančne krize v kateri se je znašla ta dežela.

Tokio. — Na Japonskem bodo začeli leta 1958 graditi tankerje z nosilnostjo po 100.000 ton. Američani so v ta namen že vzeli v zakup neko veliko ladjedelnico. V avgustu so v New Yorku splovili 85.000 tonski tanker. Gradnja na Japonskem pa je cenejša in zato bodo take ladje odslej gradili v tukajšnjih ladjedelnih.

New York. — Iranska vlada je zahtevala, naj se brž ko mogoče sestane varnostni svet in prouči sprejem Japonske v OZN. Sovjetska delegacija pa zahteva sprejem LR Mongolije. Predstavniki Indije je izjavil, da bo Indija podprla predlog za sprejem Japonske. Indijska vlada je za to, da bi bilo v OZN sprejetih čim več narodov, kar bi zagotovilo mir v svetu.

Madras. — Predsednik kitajske vlade Ču En Laj, ki potuje po notranjosti Indije, je omenil odnos Kitajske do Anglije in Francije. Dejaj je, da se je ta odnos po ženevski konferenci izboljšal. Posebno je poudaril, da je tesnejše sodelovanje s Francijo in opozoril na možnost večje trgovinske zamenjave. Naposled je dejal Ču En Laj, da je stališče Kitajske, naj se reši vprašanje Formoze na miren način.

Tokio. — Japonski železničarji so stopili v splošno stavko. Tako je bil skoraj ves promet ustavljen. Japonski železničarji zahtevajo višje novoletne doklade.

Beograd. — Predsednik grške vlade Karamanlis je med svojim bivanjem v Beogradu povabil podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja, naj uradno obišče Grčijo. Podpredsednik Kardelj je povabilo sprejel, vendar bo čas obiska v Grčiji javil šele naknadno.

Lojze Ude:

TEORIJA O VINDIŠARJIH

(Osnutek kritične razprave)

Graškemu Schneefussu je vindišarski pojav na Koroškem nekako uredenije „sanj stare Avstrije, veliko upanje bodoče Evrope“, dokaz, da je mogoče „obema narodnostima skupinama, vladajoči nemški in veliko revnejši slovanski manjšini“ („beiden Volksgruppen, der herrschenden und der weitaus ärmeren slawischen Minderheit“) živeti v duhu dobrega tovarištva (prim. Kleine Zeitung 11. 10. 1951); drugič pa so mu „Windische“ Slovani, ki so vajeni govoriti v svojem domačem narečju, ne pa v slovenskem knjižnem jeziku („Slaven, die in ihrer heimischen Mundart und nicht in der slovenischen Schriftsprache zu reden gewohnt sind“, „Kleine Zeitung“ z dne 10. oktobra 1952). Schneefuss torej lepo nakazuje, kako si zamišlja bodočo — nemško Evropo. In kdo govori knjižni jezik? Kaj bi še ostalo od nemške jezikovne skupine, če bi začeli ločevati Nemce po dialektih in tistih, ki „govore“ knjižno nemščino? Nekemu H. J. Rambouseku so „Windische“ Korošci, „ki sicer govore neki slovenščini sorodni dialekt ‚windisch‘, ki pa se v mnogočem močno razlikujejo od ‚pristnih‘ Slovencev onstran Karavank“ („die zwar einen dem Slowenischen verwandten Dialekt, das ‚Windische‘,

sprechen, aber in vielen sich sehr stark von den ‚echten‘ Slowenen jenseits der Karawanken unterscheiden“; „Dolomiten“ z dne 19. junija 1952). Ta mož torej obnavlja teorijo pisca publikacije „Die Wahrheit über Kärnten“, ki jo omenjam že spredaj. Podobno teorijo kakor Rambousek razvijajo tudi „Salzburger Nachrichten“ (na pr. 17. aprila in 8. junija 1952). Neodvisnim (VdU) pa so „Windische“ čisto posebno pleme, so potomci starega plemena Vendov, ki jih ni mogoče prištevati slovenski narodnosti („da die Windischen Nachfahren des alten Stammes der Wenden sind und als solche durchaus nicht dem ‚Slowenischen Volkstum‘ zugerechnet werden können“; „Die Neue Front“ z dne 26. januarja 1952) in „katerih občevalni jezik se razlikuje od slovenščine prav tako kakor od nemščine ter je obdržal svojo posebnost med nemščino in slovanskimi dialekti skozi stoletja“ („deren Umgangssprache sich vom Slowenischen ebenso unterscheidet wie vom Deutschen und sich ihre Eigenart durch Jahrhunderte zwischen dem Deutschen und den slawischen Dialekten erhalten hat“; „Die Neue Front“ z dne 15. marca 1952). Dr. Emil Lorenz priznava, da so koroški „Windische“ eno od slovanskih plemen.

toda jezikovno, etnično se od „kranjskih“ Slovencev v važnih točkah razlikujejo ter so zaradi stoletnega sožitja z Nemci čustveno nacionalno povezani z njimi (prim.: dr. Emil Lorenz, Das Verhältnis der Deutschen zu den Windischen in Kärnten, Österreichische Monatshefte, März 1953, str. 145—153). Pangermanski nacionalist dr. Viktor Miltschinsky pravi v knjigi „Kärntens hundertjähriger Grenzlandkampf“: „Z izrazom ‚windisch‘ zaznamujemo jezik koroške veje Slovencev“ (str. 23 —: „Mit dem Ausdruck ‚windisch‘ bezeichnet man die Sprache des Kärntner Zweiges der Slowenen“). Na drugem mestu pa piše: „Vindišarji govorijo svoj, v tisočvestoletnem skupnem življenju z nemškimi rodeželani nastali, le ustno dedovani jezik za domačo uporabo, ki je v obrazilih sicer res slovenskega izvora, ni pa več to v besednem zakladu, kolikor ta presega prvotno preprosto vaško kulturo“ („Volkszeitung“, 25. nov. 1955: „Die Windischen sprechen eine in 1200-jährigem Zusammenleben mit ihren deutschen Landleuten entstandene eigene, nur mündlich vererbte Haussprache, die wohl in der Flexion slowenischen Ursprungs ist, nicht mehr aber im Wortschatz, soweit dieser über die ursprüngliche einfache Dorfkultur hinausgreift“). Miltschinsky govori sicer o vmesnem narodu vindišarjev (na pr. v odgovoru docentu na dunajski univerzi dr. Erichu Menninger-Lerchen-thalu, „Die Neue Front“, 11. dec. 1954). Neresnično trditev, da skoro vsi Nemci južne Koroške znajo „windisch“, večina pa

tudi slovensko, da so torej tudi Nemci dvojezični, zavrača že Lerchenthal („Die Neue Front“, 8. jan. 1955). Glavno razliko pa vidi Miltschinsky v nacionalni zavesti ter razpravlja o tem z izredno sovražno, politično poudarjeno miselnostjo pangermanskega nacionalista iz plebiscitne dobe. Koroški deželni poslanec dr. Mayrhofer je primer, ko je neka mati svojega otroka vpisala v šolo raje za Nemca kakor za Slovence, ker ga po odloku deželnega šolskega sveta z dne 10. 4. 1946, št. 3829 ni mogla vpisati kot „Windischer“-ja, oznanil svetu v dunajski „Die österreichische Furche“ z dne 5. nov. 1955, v „Volkszeitung“, 25. nov. 1955 in še v listu „Der Kärntner Lehrer“ št. 7/8-1955. Že po naslovu „Državna zavest v mejnem ozemlju“ („Staatsbewusstsein im Grenzland“) pa je jasno, da hoče tiste, ki se imenujejo na Koroškem Slovenci, ožigosati kot iredentiste. Na tej ravnini razpravlja torej danes nacionalno problematiko na Koroškem celo „Die österreichische Furche“. Univ. prof. dr. Gsch n i t z e r obstoj Slovencev na Koroškem vobče zanika ter trdi, da je na Koroškem le 24.000 „vindišarjev“, „ki se od Slovencev onstran meje jasno razlikujejo“ („Volkszeitung“, 26. nov. 1955: „... sind die Windischen in Kärnten von den Slowenen jenseits der Grenze deutlich unterschieden“). V čem so te razlike, Gsch n i t z e r ne govori.

(Konec sledi)

Blajsovi Loni v spomin

Pred nekaj tedni sem v Železni Kapli srečala Blajsovo Lono, kjer sva nekoliko pokramljali. Potožila mi je, da je na poti v bolnišnico v Celovcu, kjer je že pred kratkim prestala hudo operacijo. Njeno stanje pa se je ponovno poslabšalo in spet se je morala odpraviti, da bi iskala zdravja v bolnišnici.

Ko sva se poslovili ter sem ji želela skorajšnje okrevanje, si nisem mislila, da sem videla Lono takrat zadnjič. Nepričakovano je 4. t. m. prispela vest, da je Lona v bolnišnici umrla. Bridko mi je postalo, kajti na rajno Lono nas veže veliko hvaležnih spominov, ker ona je bila v času oborožene borbe proti fašizmu tako dobra in nesebična partizanska mamica.

Kdo se v kapelških hribih ne spominja Blajsovih, saj je bilo v družini pet pridnih fantov in tri dekleta. Fantje so bili dobri muzikantje-samouki, da so sloveli daleč naokoli. Prišla je nacistična vojna in fantje so seve morali k vojakom. Peter je umrl, Tinej pa je prišel v ujetništvo. Trije starejši fantje so pomrli ob strahotnih mukah v različnih koncentracijskih taboriščih, ker so sprejeli v nego ranjega partizana, ki ga je pa policija izsledila in ujela.

Lona je ostala sama in vodila gospodarstvo v težkih letih vojne, poleg tega je morala oskrbovati bolnega očeta in slepo staro mater. Kljub vsemu je bila vedno tako zelo hrabra. Kdo ve, kolikokrat je v smrtni nevarnosti tvegala nečloveške napore, da je organizirala prehrano ali drugo pomoč partizanom. Vedno smo dobili pri Loni tople hrane, kruha ali kar koli. Ne vem, odkod je mogla vse to priskrbeti, ko ni bilo na domu skoraj nobenega, da bi delal. Tako je delila dobroto in pomoč vse do konca vojne. Vrste partizanov so vedno naraščale, Lona pa je pomagala vedno in vsak čas. Poleg tega je pošiljala kolikor je mogla tudi svojim bratom v taborišča, dokler so še živeli.

V povojnih letih je dočkala vendar še vrnitev edinega še živečega brata, gospodinjstvo pri Blajsu pa je vodila še vedno sama, dokler je bolezen in smrt ni prehitela.

Vsi, ki smo rajno Lono poznali, posebno pa vsi bivši partizani, se je bomo vedno spominjali s toplo hvaležnostjo ter z globokim spoštovanjem njenega požrtvovalnega junaštva.

— Marica —

Kavarna v celovškem nebotičniku

V najvišjem nadstropju celovškega nebotičnika so minuli teden izročili prostore za kavarniški obrat svojemu namenu. Dalje časa so razpravljali, ali naj bi v najvišji etaži nebotičnika uredili prostore za otroški yrtec ali pa odprli kavarno. Prevladovalo je mnenje, da bi pospeševanju tujskega prometa koristila kavarna, zato so se odločili za gostinsko podjetje. Obrat so dali v najem.

Kakor je povedal mestni svetnik Ausserwinkler, so gradnjo nebotičnika pričeli 8. februarja 1954. Decembra 1955 so mogli že 68 stanovanj izročiti najemnikom. Gradbeni stroški za nebotičnik so znašali 8,5 milijona šilingov.

Pohitite z voščili

Vsem, ki bi še želeli naročiti voščila za praznike z objavo v našem listu, nudimo priložnost še z naslednjo naročilnico. Časa je še tri dni, zato naročilnico nemu-

Po naši zemlji

Št. Jakob v Rožu

Le bolj redko se oglašamo v našem listu, zato se tudi zgodi, da večkrat zamudimo poročati o kakšnem dogodku, ki bi zanimal tudi mnoge čitatelje širom dežele. Iz istega vzroka doslej tudi še nismo poročali o veselih in žalostnih novicah, ki jih hočemo danes zabeležiti vsaj v kratkih besedah.

Pred nedavnim smo spremili k zadnjemu počitku našega dobrega občana in zvestega člana naše narodne družine Alojzija Sameca iz Bistrice. Po letih sicer še ni bil tako star, vendar ga je slabo zdravstveno stanje že pred daljšimi leti prisililo, da je opustil naporno službo cestarja. Potem je le še doma skrbel za red v svoji hišici in pomagal ženi pri oskrbovanju družine. V vsem svojem življenju je bil rajni Samec, doma z Goriškega, zaveden sin slovenskega naroda in je s posebnim veseljem obiskoval naše kulturne prireditve. Ohraniti ga hočemo v dobrem spominu, žalujočim sorodnikom pa velja naše iskreno sožalje.

V Št. Jakobu sta praznovala pomemben življenjski jubilej Janez in Katarina Štornik; obhajala sta namreč zlato poroko. S svojim življenjem sta bila lep vzor svojim številnim otrokom, ki sta jih vzgojila v poštene člane človeške družbe in jim vlila ljubezen do slovenskega rodu. Jubilantoma želimo na jesen njunega življenja še mnogo zdravja in zadovoljstva v sredi otrok in vnukov.

Pa še o nekaterih gradbenih spremembah eno, dve besedi: sredi vasi je občina uredila obsežen vaški trg in so morali od-

ČESTITAMO

Danes promovira na veterinarski visoki šoli na Dunaju tovariš Tone Samonik iz Št. Jakoba v Rožu za doktorja veterine. Mlademu živinozdravniku želimo v poklicu mnogo uspeha!

straniti tudi starodavno lipo, ki je bila že dolga stoletja simbol naše vasi; naš zdravnik dr. Hoja pa se je pred kratkim vselil v svoj novi dom, kateri je zgrajen po najnovejših vidikih moderne arhitekture in je lep okras našega hitro večajočega se Št. Jakoba.

Slovenji Plajberk

Sredi novembra je v celovški bolnišnici umrla Monika Wieser, ki izhaja iz znane Šašlove družine v Slovenjem Plajberku. Pokojna je bila vse življenje zvesta svojemu ljudstvu ter je svoje zavednost vedno tudi pokazala v marljivi dejavnosti za naše koristi. Med vojno je delno živela v Ljubljani, mnogo pa je po svojih močeh podpirala partizane, borce proti fašizmu.

Iz bolnišnice so umrlo Moniko prepeljali v Slovenji Plajberk, kjer so jo na tamošnjem pokopališču položili k zadnjemu počitku. Vsem njenim sorodnikom iskreno sožalje!

Pred nedavnim sta se poročila Ančka Ambrož in Marko Wieser, ki bosta skup-

doma izpolnite, izrežite in pošljite na naslov:

»Slovenski vestnik«, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

NAROČILNICA

Ime: .....

Poklic: .....

Kraj bivališča: .....

Želim: navadno*, dvakratno*, kratno* velikost objave.

Dodatno besedilo: .....

* Nezaželjeno prečrtajte!

no gospodarila na Avornikovi kmetiji. Ko vrlima novoporočencema iskreno čestitamo, jima želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti in se nadejamo, da bosta vzgojila tudi svoj naraščaj trden in zvest vzorom vseh njunih prednikov.

Ponikva v občini Bistrica pri Pliberku

V noči od petka na soboto je kmalu po polnoči izbruhnil v gospodarskem posloplju pri kmetu Skublju požar in v kratkem času zajel vse poslopje. Ogenj je uničil vse zaloge krme in več kmetijskih strojev. Živino so še mogli rešiti. Požarne brambe iz domače vasi, Bistrice, Libuč in Pliberka, ki so kmalu prispele, so preprečile, da se ogenj ni razširil tudi na druga poslopja. Nastalo škodo cenijo na okoli 300.000 šilingov.

Žvabek

Težka nesreča se je primerila kmečke-mu delavcu Petru Kaiserju iz Spodnje vasi pri Žvabeku. V bližini Suhe je hotel stopiti na zvezni drog med traktorjem in priklopnim vozom. Traktor je bil v pogonu in Kaiser je pri tem poizkusu spodrsnil ter prišel pod kolo priklopnega voza. Zlomil si je nogo in so ga morali prepeljati v bolnišnico v Wolfsberg.

Gostovanje pevcev SPD Radiše v Laškem

Pevci Slovenskega prosvetnega društva Radiše, moški in mešani zbor, so pod vodstvom svojega pevovodje Šimeja Wruliha gostovali minulo soboto in nedeljo v Laškem na slovenskem Štajerskem. S pesmijo, ki so jo vrlji Radišani ponesli med brate in sestre v gostoljubni rudniški kraj, so želi lep uspeh ter je bilo bivanje med tamošnjimi ljudmi nad vse prijetno in nepozabno doživetje.

Zaradi pomanjkanja prostora v tej številki našega lista bomo prinesli obširnejšo reportažo o tem posrečenem pevskem izletu Radišanov prihodnjič.

Dvorana v Kranju je bila premajhna

(Nadaljevanje z 2. strani)

di takih, ki so koroške pevce poslušali že prejšnji večer v Ljubljani, pa so jih hoteli slišati še enkrat v Kranju; morda jim je uspelo pomešati se med tiste, ki so si z večjo ali manjšo silo priborili le izjemoma za to prireditev dovoljena stojišča.

Tudi pri koncertu v Kranju so številni predstavniki kulturnega življenja spregovorili pozdravne besede in izročili pevcem spominska darila, medtem ko se je v imenu Korošcev zahvalil predsednik SPZ dr. Franci Zwitter. Vsi govorniki so poudarili važno vlogo, ki jo slovenska narodna pesem odigrava pri vzgoji in utrjevanju narodne zavesti, posebno ganljiv pa je bil pozdrav, ki ga je izrekla 9-letna Silva Bešter, najboljša pevka pionirskega pevskega zbora, ki je med drugim dejala: Pozdravite brate in sestre onstran Karavank, prav posebno pa naše mlade tovarišice in tovariše. Naj pridejo k nam na obisk, sprejeli jih bomo s pesmijo in z odprtimi srci.

Petje je tudi poslušalce v Kranju tako navduševalo, da so morali pevci nekatere pesmi ponoviti. In po koncertu slovo pri avtobusu, kjer ni hotelo biti konca stiskanja rok in kjer smo si obljubili, da se kmalu spet vidimo. Prav tako pa tudi na Jesenicah, ko smo se poslavljali od tov. Vinka, ki nas je spremljal ves čas gostovanja ter požrtvovalno skrbel, da je bil lahko vsak posamezni zares zadovoljen. Naj mu bo tudi s tega mesta izrečena topla zahvala za ves njegov trud in veselilo nas bo, če se bomo kmalu spet srečali, tokrat pri nas na Koroškem.

Za zaključek hladen sprejem na domačih tleh

Kakor je bil uspeh gostovanja izredno velik in je bilo navdušenje pevcev brezmejno, tako je bil hladen sprejem, ko smo

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 15. decembra do četrta 20. decembra 1956 film:

»Kraljica džungle«
(Die Dschungelkönigin)

v soboto, 15. decembra, ob 20.00 uri v Zgornjem bregu pri Mušetju,

v nedeljo, 16. decembra, ob 14.00 uri v Ledenicah pri Rauschu, ob 20.00 uri v Št. Janžu pri Tišlerju,

v torek, 18. decembra, ob 20.00 uri v Št. Primožu pri Voglu,

v sredo, 19. decembra, ob 20.00 uri v Globasnici pri Šoštarju,

v četrtek, 20. decembra, ob 20.00 uri v Šmihelu pri Šercerju.

Borovlje

Pri zadnji seji občinskega odbora v Borovljah so lahko povedali, da je občina precej storila v korist svojih občanov. Predvsem so vidni lepi uspehi pri izboljšavanju cest, ki so jih sodobno obnovili. Županov namestnik je kot gradbeni referent poročal o dokončanih gradnjah cest. Del podljubeljske ceste so asfaltirali kakor tudi nekatere druge cestne odseke. Sklenili so, da bodo zgradili pešpot za zvezo med ulico Delavskega doma in frajbaško cesto. Stroški za ta projekt so predvideni na 105.000 šilingov, k čemer je dežela zagotovila prispevek v znesku 30.000 šilingov. Postavili bodo tudi dve stanovanjski hiši, eno za šest, drugo pa za devet družin.

Žrelec

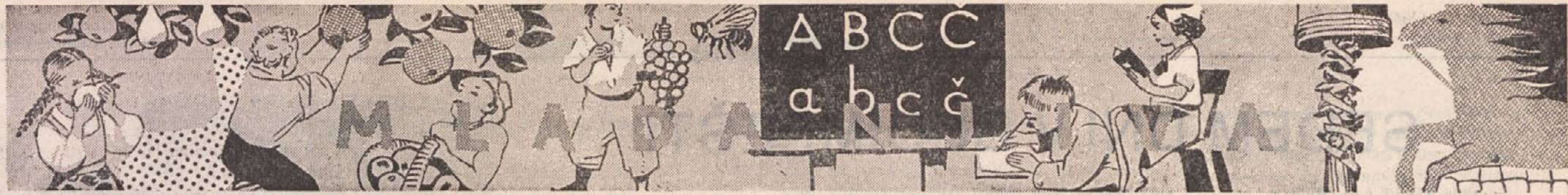
V četrtek preteklega tedna zjutraj med 3. in 4. uro je izbruhnil požar v gospodarskem posloplju kmeta Mihaela Rebernika v Gradnicah. Ogenj je uničil okoli 200.000 kilogramov krme ter večino kmetijskih strojev. Živino so mogli še rešiti. Prihitele požarne brambe, med temi tudi poklicna iz Celovca, so obvarovale vsaj sosedne objekte. Nastalo škodo cenijo na okoli 600.000 šilingov.

se pripeljali nazaj na Koroško. Po korektno opravljenih formalnostih s strani obmejnih organov na Jesenicah je namreč v Področnici sledilo povsem neodgovorno in protizakonito ravnanje avstrijskega obmejnega policijskega uradnika, ki predstavlja očitno protislovensko šikano. Kajti drugače ni bilo mogoče razumeti ukrepov, ki se jih je posluževal omenjeni uradnik, ko je brez vsakega vzroka in v očitnem protislovju z zakonitimi predpisi več ur dolgo zadrževal na postaji v Področnici predsednika SPZ dr. Francija Zwitterja, vodjo skupine Tomaža Kobana ter Tonea Kruschitza, ki jih je med čudnim opravljanjem službenih dolžnosti protipostavno nadlegoval in celo zaprl v posebnem prostoru.

Vendar med pevci tudi tak sprejem na domačih tleh ni mogel zabrisati prelepega vtisa, ki so ga odnesli z gostovanja v Sloveniji. Zato se bodo vedno radi spominjali toplega sprejema, ki so ga jim priredili tako v Ljubljani kot v Kranju in razprodane dvorane so jim najlepše zagotovilo, da so svojo pesem posredovali bratom, ki so jo sprejemali z odprtimi srci. Prav zaradi tega pa je še toliko bolj obsojda vredno sramotno početje ljudi — zlasti če so v državni službi — ki očitno ne morejo prenesti slovenske pesmi, s katero so pevci tudi tokrat uspešno izvrševali plemenito poslanstvo zblíževanja med sosednima deželama.

KOLENDAR

Petek, 14. december: Bertold
Sobota, 15. december: Maksimin
Nedelja, 16. december: Evzebij
Ponedeljek, 17. december: Lazar
Torek, 18. december: Gracijan
Sreda, 19. december: Urban
Četrtek, 20. december: Evgenij

BOTER MATEJ

Boter Matej se je odpravil na obisk k botru Jurku. Blizu hiše je srečal Jurkovega sina, ki ga je vprašal, kaj počenja očka.

»Pravkar je hotel obedovati, ko pa je vas zagledal za skednjem, je vstal in prenehal obedovati,« je odgovoril resnicoljubni deček.

»Čemu neki?«

»No, očka je rekel, da nam boste dosti pojedli in mama je morala pri priči pospraviti mizo.«

Zmaj v Postojnski jami

Pred davnimi leti je živel v Postojnski jami strahovit zmaj. Kačdar je bil lačen, je začel grozno tuliti, da se je razlegalo daleč naokrog. Ljudje so morali prinašati koze, ovce, teleta, da se je pošast nasitila.

Tedaj so iztaknili pod Nanosom pastirja, Jakoba po imenu, ki so o njem vsi pravili, da je prebrisane glave, kakor malo kudo daleč naokrog. Pa so ga prosili:

»Pomagaj nam, če si res tako prebrisan, kot pravijo ljudje.«

Pastir ukaže zaklati tele in mu sleči kožo. Nato natlači kožo z živim apnom in jo lepo zašije.

Ko drugega dne zopet prirjove zmaj iz jame, prineso možje nagačeno tele k luknji. Zmaj pograbi vabo, jo pogoltne in skoči v vodo, da bi se je napil. Kmalu pa začne od bolečin divjati in rjoveti. Iz žrela mu uhaja dim. Apno je začelo svoje delo. Zmaj se vzpne in se vrže na hrbet, tedaj se mu razpoči trebuh. Malo še pobrca in prasne s silnimi kremplji ob skalo, da je še danes videti sledove — pa je bilo po njem.

Ljudje so bili rešeni nadloge. Izvlekli so pošast na dan, jo odrli na meh in obesili kožo na vaški zvonik. Pastirju Jaki pa so v zahvalo napravili iz najlepšega kosā pastirsko torbo. Takrat se je Postojnčanov baje prijelo ime »Torbarji«.

UGANKE

Kuhano, pečeno, na mizo prineseno, ne pojedeno, ampak v smeti vrženo.

Kaj je to?

(Špila v a spila) (S)

Kje mokrota ne škoduje

(uhsa A) (S)

Bil je kriv, on bo kriv, a vendar ni bil in ne bo obsojen.

(drg) (S)

»Kam pa je pospravila hrano?«

»Gos je položila v pečico, gnjat na peč, klobaso z zeljem na štedilnik, buhtelje v kuhinjsko omaro in pod klop je postavila dva vrča piva.«

Boter Matej ni več vpraševal, hudo mušno se je nasmehnil in potrkal pri botru Jurku.

»O, pozdravljen!« ga je nagovoril boter Jurko. »Škoda, da nisi prišel za sekundo prej, da bi z nami obedoval. Žal, nam prav danes ni nič ostalo, s čimer bi te lahko pogostili.«

»Veš, botrček, nisem mogel preje. Na cesti se mi je namreč pripetilo nekaj ne navadnega.«

»Kaj pa takega?«

»Ubil sem gada, ki je imel tako veliko glavo, kakor gnjat, ki jo imate na peči, debel je bil kot gos, ki leži v pečici, imel je belo meso kot buhtelji, ki so v kuhinjski omari, dolg pa je bil kakor klobasa, ki leži na štedilniku v zelju in kri je imel tako rumeno, kakor je pivo, ki stoji pod klopjo!«

Imenitno je povedal boter Matej! Boter Jurko se je sramoval svoje negostoljubnosti in njegova žena je morala jedajo in pijačo pri priči postaviti na mizo. Gostoljubno sta ponudila vse najprej gostu — prebrisanemu botru Mateju.

Božena Nemcova

Živalska olimpiada

Če bi priredile živali olimpiado v skakanju v višino in daljino, potem bi osvojil zlato medaljo v skakanju v višino brez dvoma neki skakač iz Južne Afrike, ki mu pravijo domačini »zasas«. Brez večjega napora bi skočil 5 metrov v višino in osvojil prvo mesto. Srebrno medaljo bi osvojila ameriška roparska mačka puma, ki skače 3.70 m v višino. Šele na tretjem me-

stu je znan afriški skakač kenguru, ki doseže višino 2.70 m, kar je še vedno več od konja, ki lahko skoči največ le 2.60 m. Precej pa za temi živalmi zaostaja človek, ki le redkokdaj preskoči višino dveh metrov.

Pozor! Zdaj nastopijo skakači v daljino! Zlato medaljo bo brez dvoma osvojila črna antilopa iz Južne Afrike. Domačini jo imenujejo »pala«. Ta skoraj dva metra dolga žival se zaleti... in gledalci ji navdušeno ploskajo. Dosegla je brez večjega napora daljino 12 m. Kdo bo osvojil srebrno medaljo? Že spet slavi ameriški tekmovalc puma z daljavo 11.60 metrov. Daleč zaostaja za temi slavni tekmovalci človek, ki lahko skoči le sedem do osem metrov v daljino.

V hitrostnem teku človek do danes še ni dosegel rezultata pod desetimi sekundami na sto metrov. Gepard, divja mačka iz Afrike in jugozapadne Indije, teče trikrat hitreje kot človek in še na daljši progi. Gepard je seveda treniral od mladih nog, ker se zaveda, da lahko ujame svojo žrtev le tedaj, če je hiter. Gepard doseže brzino nad 110 kilometrov na uro. Več kot sto kilometrov na uro doseže še severnokitajska gazela. 77 kilometrov na uro doseže najboljši dirkalni konj, 72 kilometrov teče zajec, 48 kilometrov na uro pa doseže naša domača mačka. Precej za vsemi temi živalmi je človek, ki doseže na progi 100 metrov brzino 36 kilometrov na uro, na maratonski progi (42 kilometrov) pa komaj 17 kilometrov na uro. Naša muca-maca je torej celo hitrejša od svetovnega rekorderja v teku. Saj mora pa tudi biti hitra, sicer bi ji preveč mišk ušlo v luknje in njen požrešni želodček bi ostal prazen.

Za dobro voljo

Tomaža pošlje mati po kruh. Prijazna prodajalka odreže kos hleba, vrže na tehtnico, ki se je sumljivo zamajala. Pa opozori Tomaž prodajalko, da mu je za 2 šilinga dala premalo kruha.

Prodajalka mu prav sladko podrobi: »Boš pa lažje nesel!«

Tomaž, brihtna glavica, vrže na mizo samo en šiling in 50 grošev. Prodajalka takoj ugotovi, da manjka 50 grošev, zato zavpije za Tomažem: »Smrkavec, boš dal še 50 grošev!«

Pa zabrusi Tomažek nedolžno nazaj: »Da, manjka, boste pa lažje šтели.«

Tistim, ki preveč govorijo

Živela sta dva prijatelja. Prvi je bil molčec, drugi pa je venomer brez potrebe govoril in klepetal. Prijatelj ni vedel, kako bi ga ozdravil klepetavosti. Premišljeval je in premišljeval, pa se je nekega dne domislil in povedal klepetavcu tole zgodbo:

— V nekem jezeru ob vznožju velikega hriba je živel želva. Nekega dne sta prileteli tjakaj dve goski in se seznanili z njo. Naslednjega dne sta zopet prileteli in tako so vse tri postale dobre prijateljice.

Ko se je približala deževna doba, sta goski rekli:

»Draga prijateljica, jutri morava zapustiti ta kraj. Na jugu imava lepo bivališče. Ali hočeš tudi ti z nama? Potovanja bo zelo zabavno.«

»Prav rada,« je odvrnila želva, »a nimam peruti.«

»To bova že uredili,« sta rekli goski, »samo če znaš molčati.«

»Molčala bom,« je odgovorila želva, »le vzemite me s seboj.«

Naslednjega dne sta prileteli goski in sta v svojih kljunih držali palico, vsaka na enem koncu.

»Primi palico v sredini z zobmi in ne zini nobene besede, dokler ne prispemo na cilj.«

Želva je storila, kar sta ji goski rekli. Goski sta se dvignili in odleteli, držeč želvo na palici.

Ko so tako letele nad vasjo, so jih opazili otroci in začeli klicati:

»Glejte želvo v zraku! Glejte gosi z želvo! Ste že kdaj videli kaj podobnega?«

Želva se je razjezila. Ni se mogla pomagati in zavpila:

»Zijala, zijalasta!«

Toda v tistem hipu je izpustila tudi palico iz ust. Padla je na tla in se razletela. Prijatelj je končal zgodbo.

Od tedaj je klepetavec pazil na svoje besede in ni nikoli govoril več, kakor je bilo potrebno.

Patrulja ga je opozorila, da se že dani. Naglo so odšli v gozdni bunker, ki je bil kako uro stran.

Tako so se teleskopci srečavali z bojem zunaj, ki so ga v kampu odevali v čudovite sanje... vse bo lepo, naglo, ne navadno lahko. Dobrot prostosti, ki so jih dosegli, so se hitro navadili in jih niso utegnili več v miru uživati. Zagrabil so bika novih težkoč naravnost za roge in v boj z njim so se zagrizli in se razigrali.

Igor in Dušan sta imela v logoru polne roke dela. Iz Ljubljanske pokrajine je prispel kurir z naročilom, da morajo Igor, Dušan in Štefan takoj na pot z njim, drugi pa naj se uvrstijo v partizanske enote na Primorskem. Povedal je tudi, da vsa Ljubljana govori o njihovem begu. In da ljudje vedno znova sprašujejo: »Pa kam so odlagali zemljo?« — Dušan je tudi zvedel, da so mu mamo in sestro odpeljali v zapore v Italiji, Ela pa da je bolničarka pri partizanih. Pošljila mu vroče pozdrave. Črtov oče da je zaprt, starejši brat pa da je bil ustreljen.

Preden so se ločili, so doživeli novo presenečenje: Nekega jutra sta se pojavila v logoru Miloš in stric Marko. Objemanja in veselja ni bilo ne konca ne kraja. »Gonars se zbira!« je rekel Črt in pomembno pogledoval Štefana. Za natančnejše pripovedovanje o Miloševi odisejahi čez Furlanijo ni bilo časa ne razpola-

ženja. Pretolkel se je do strica Marka in izpolnil vsa naročila.

»Pa zakaj sta nam dala javko nasproti Casa del fascio?« je vprašal Ljubo.

»V levjem žrelu je najbolj varno!« se je zasmejal stric Marko.

Pripovedovala sta vse od začetka do konca: Markova žena je bila v Kojskem na številki 13 na počitnicah. Ni bila osumljena in stric Marko se je najbolj zanesel nanjo. Kak teden pred begom osmorice pa so bile po vseh Brdih velike aretacije. Tudi Markova žena je morala zbežati, ker so jo zasumili.

»O, zato je niso več poznali!« je sam zase brundal in si prikimaval Ljubo.

Miloš in Marko pa sta bila nenadno odpoklicana v Ljubljansko pokrajino. Upala sta, da se bosta vrnila še pred prihodom beguncev, toda padala sta iz hajke v hajko, tako da se je njuna vrnitev močno zakasnila. Ves čas sta bila v strahu zanje, vendar pa nista mogla ničesar napraviti. Pripovedovala sta o strahotah napada na osvajalca iztrgani košček domače zemlje. Vse je požgano, odpeljano v zapore, postreljeno. Nekaj časa so bile vse zveze pretrgane. Enote se spet na novo zbirajo... O Nadji in o mami ni mogel Miloš ničesar zvedeti.

Osmorici je bilo zdaj vse jasno: Boljšega sprejema jim pač niso mogli pripraviti. Boj za biti ali ne biti je prav v vročih dneh njihovega bega prišel do vrha.

Prišel je dan slovesa. Vlažen, topel je-senski dan. Po nebu so se prevažali težki oblaki, skozi hoste pa je dan in noč vel južni veter. Teleskopci so sicer imeli dovolj dela, toda od rok jim ni šlo. Toliko mesecev so se skupaj tolkli za prostost, dan in noč so bili povezani kakor prsti na roki, zdaj pa se bodo morali raziti...

Igor je končal svoje priprave za odhod. Za hip se je ustavil na vzpetini nad logorom. Pod njim so bili teleskopci, ki so sedeli skupaj, niso se pa nič pogovarjali. Igor jih je gledal: Že pred prihodom v Gonars so bili sami v sebi urejeni in odločeni v dveh, treh stvareh te dobe... Drugo pa v tem viharju ni bilo odločilno. Tudi svojih osebnih stvari niso reševali, saj jih niso mogli, četudi so jih pod gladino vznemirjale... Vse je boj za uničenje sovražnika in za prihodnost... Danes so čisti, bojeviti, jutri bodo še bolj vsestranski, izkušeni, dobri. Danes se prebijajo po tesnem hudourniku, jutri bodo na širokem morju. — Pri teleskopu so se krepko razmahnili kot borci. Štefan je še bolj odločen in drzen... nagel, za akcijo. Črt in Ljubo — njegova dvojnika. Na nasprotnem polu je Marjan: Zmago bodo ostvarili drugi, on pa jim pripravlja pot. Tudi to je mnogo. In Igor sam? Zaplaval je. Prej v Ljubljani se je lahko naslonil na druge, v Gonarsu je bil usodnejše priklenjen na lastne analize in odločitve.

Igor se je spustil k njim v kotanjo.

46

Ponoči so pripravili sestanek z župnikom. Terenec ga je pripeljal do samotne hruške za vasjo, kjer je iz noči zrastle partizanska patrolja. Marjan je župnika komaj spoznal, on pa se ga sploh ni več spomnil. Duhovnik je bil sicer prijazen, a trdo je poudarjal, da še ni čas za borbo, da se morajo Slovenci bolj čuvati kakor drugi, ker jih je samo milijon, in da mora zmaga prej ali slej tako priti. Govoril je v izbranem knjižnem jeziku, posebej poudarjajoč vsako besedo. Ogenj, ki je Marjana v zadnjem letu vsega preveval, se župnika ni dotaknil, morda ga je celo pekel ta upor ljudstva, njegova trdnost in boj, tovarištvu in strogost. Več ko sta govorila, bolj sta si bila tuja. Topline, ki je vela od duhovnika pred desetimi leti, ni bilo več. Razšla sta se brez sadu.

Ko je župnik že izginil v noči, je Marjan še vedno stal sam pod košato hruško in gledal za njim. »Nikdar ne bi mogel tako ostro videti, koliko sem se spremenil, ko po tem srečanju z njim!«

Naša poznojesenska pot po gozdu

Zmrzovati je pričelo, tu in tam leži tudi že rahla odeja snega. Jesensko gnojenje kot zadnje poljsko delo smo končali, tudi drva smo pripravili. Sedaj je res zelo pripraven čas, da gremo po svojemu gozdu in da se tam nekoliko dalj zamudimo, kakor običajno ter pogledamo, kakšna dela v gozdu nas čakajo sedaj, preden zapade sneg, in v zgodnji pomladi, ko bo odlezel. Dobro pa je, če vzamemo seboj soseda, ki se na gozd razume ali pa prosimo gozdarja, da napravi z nami obhod po gozdu.

Pri obhodu gozdov s posebno pozornostjo preglejmo sestoje iglavcev, predvsem smreke na neprimernih rastiščih, kjer napada drevje mraznica ali knaver. Letošnje zelo mokrotno poletje je pospešilo razvoj glivičnih bolezní, ki posamič ali v skupinah uničujejo drevje. Bolano drevje najlaže opazimo po porumenellem igličevju na vejah. Taka drevesa napade tudi lubadar.

Sicer pa se lubadar v letošnjem letu, posebno še v planinskih območjih ni mogel razmnoževati. Deževno in hladno vreme je zavleklo razvoj prvega rodu. Razne glivične bolezní pa so uničile lubadarja že v rovih drevne skorje. Vendar je proti koncu poletja nastopilo toplo vreme. Zato moramo sumljiva drevesa pregledati, prav tako tudi neolupljene gozdne sorte oz. posekano drevje, ki leži nekontrolirano po gozdovih. Viharno vreme je ponekod podrla precej drevja. To drevje moramo čimprej predelati v ustrezne sortimente, olupiti skorje in jih zvoziti iz gozda.

Sedaj je težko ugotoviti, katera drevesa je napadel lubadar. Drevo ima svoje vejevje normalno zeleno. Lubje se drži čvrsto debela, tudi vhodne luknjice v lubje se težko opazijo. Edini zanesljivi znak, da vrta pod lubjem lubadar, so moknate izgrizline, ki se nabirajo na skorji. Prav tako se pojavljajo po deblu smolnate kapljice, ki kažejo, da se je lubadar že uvrtil. Napadeno drevje kakor ves ostali material spravimo na določena mesta, les temeljito olupimo, lubje z lubadarjem pa sežgemo. Paziti moramo na to, da vse koščke lubja pobere, najbolje kar na plahte, da se nam ne raztresa.

Pri obhodu gozdov že za znanujemo drevesa, ki bi bila primerna za posek. Čas, ko drevje po svojih življenjskih tokovih miruje, je za sečno naj-

primernejši, njegov les je tudi najbolj trpežen.

Odkazovanje drevja za posek je eno izmed najvažnejših gospodarskih opravil v gozdu. Rast gozda si s tem lahko izboljšamo ali poslabšamo. Navadno žele posestniki podreti debelejša, lepo zrasla drevesa, v večini primerov takšna, kjer les najlepše prirašča. Izogibajo pa se odka-

zilu oz. poseku starikavih in manj vrednih kapnikov, ki ovirajo rast zdravega drevja.

Nekateri posestniki z dobrim preudarkom odločajo, kaj naj se vzame iz gozdnega sestoj, da le-ta pridobi na življenjski vrednosti. Po strokovnih dognanjih niti pregosti, niti preredki sestoji ne dajejo največjega prirastka, temveč le oni,

Razpis Slovenske kmečke zveze:

„Sosed svetuje sosedu“

Pokrajinski odbor Slovenske kmečke zveze je sklenil, da bo v letu 1957 pod gornjim naslovom izdal priročnik načrtov in navodil za olajšanje in pocenitev kmečkega dela. Sekretariat je dobil naročilo, da za ta priročnik zbere čimprej načrte praktičnih pripomočkov, ki so jih izumili, napravili in preskusili naši kmetovalci.

Za pripravo priročnika »Sosed svetuje sosedu« vabimo k sodelovanju vse kmetovalce, predvsem pa vse funkcionarje Slovenske kmečke zveze in absolutne kmetijskih šol. Ta priročnik bo v veliko pomoč vsakemu kmetu, ki hoče enostavno in poceni, pa vendar najbolj praktično preurediti svoja poslopja ter izboljšati in povečati uporabnost strojev, orodja in naprav na kmetiji. Koristil pa bo tudi tistemu, ki želi imeti hlevska in poljska opravila poenostavljena in ki hoče na splošno priti do boljšega učinka dela na kmetijskem obratu.

Nasvet za olajšanje in pocenitev dela je največja, najboljša in hkrati tudi najcenejša pomoč, ki jo more dati kmetu in osrednjemu. Je vendar delo oni izdatek, ki daleč čez polovico obremeni stroškovnik kmetijske proizvodnje. Bodimo zato predvsem pri zbiranju in posredovanju izumov in izkušenj svojih praktičnih pripomočkov eden drugemu dobri sosede in svetovalci. Vsak zase in vsi skupaj bomo imeli od tega korist.

Vabimo vse kmetovalce, funkcionarje SKZ in absolutne kmetijskih šol, da do konca januarja 1957 opišejo vsakovrstne izume in izkušnje za olajšanje in pocenitev dela, predvsem pa:

1. doma izdelane naprave, ki nadomeščajo kupljene in ki olajšajo delo in preprečujejo izgube na količini in kvaliteti krme, semena, gnoja in gnojil;
2. doma narejene predelave in izpopolnitve na orodju in strojih, ki omogočajo njihovo večjo uporabnost;
3. preureditve v poslopih, predvsem v hlevu in na skednju ter v kaščah in kletih, ki so bistveno olajšale prenos krme in krmil ter skrajšale pri tem potrebna pota;
4. preureditve v gospodinskih prostorih (predvsem v kuhinji), ki so olajšale težko delo gospodinje in povečale trpežnost jestvin in gospodinskih potrebščin;
5. vsakovrstne spremembe v kmetijski proizvodnji, spravi pridelkov in uporabi teh, ki so sprožile olajšanje dela, znižanje izdatkov in boljšo donosnost kmetijskega obrata;
6. izkušnje pri delu in v oskrbi strojev raznih vrst in firm, s katerimi se je njihova uporabnost bolj izkoristila, trpežnost pa povečala;
7. izkušnje glede uspeha raznih oblik krmiljenja in sestavljanja krmnih obrokov;
8. izkušnje pri raznih oblikah obdelave in gnojenja zemlje ter zatiranja plevela na njivah in travnikih, v sadovnjakih in v gozdu.

Za vsak vposlani prispevek razpisujemo kot nagrado brezplačen izvod priročnika, najboljšie prispevke pa bomo nagradili še posebej.

Izkoristimo sedanj zimski čas, zberimo vse, kar vidimo koristnega in posne-manja vrednega. Kdor pa sam ne bi mogel napraviti skice in spisati navodila, naj z dopisnico sporoči, da ima prispevek za priročnik, nakar ga bomo obiskali. S sodelovanjem pri pripravi priročnika bomo hranili denar in prispevali k boljši delovnotehnični ureditvi naših kmetij.

RAZNE OBJAVE

Vzdrževalnine v koroških bolnišnicah

S 15. novembrom so koroške bolnišnice povišale dnevne vzdrževalnine. Od tega dne naprej je treba plačati za prehrano na dan in osebo:

1. v deželnih bolnišnicah Celovec, Beljak in Volšperk
I. razred S 68.—
II. razred S 61.—
III. razred S 57.—
2. v deželnem zdravilišču Laas
III. razred S 53.—
3. v javni bolnišnici Elizabetink v Celovcu
I. razred S 65.—
II. razred S 58.—
III. razred S 53.—

Cena jajc

Zadruga za vnovčevanje jajc in perutnine plačuje jajca s težo 52 gramov po 1.40, pod 52 gramov po 1.30 šil. Jajca prevzema vsak četrtek dopoldne v Perkovem dvorcu v Celovcu.

Naročite gozdne sadike

Deželna gozdna inšpekcija sporoča, da je treba sadike za pogozdovanje v letu 1957 naročiti najpozneje do 31. decembra 1956. Naročila prevzemajo okrajne gozdne inšpekcije in gozdna nadzorstva. Pri poznejših naročilih dobava ni zagotovljena.

Promet z božičnimi drevesci

Deželna vlada opozarja na razglas deželnega glavarja od 3. decembra 1947, št. 67.178, po katerem sta promet z božičnimi drevesci in prodaja teh izven občine dovoljena le s potrdilom lastnika gozda, kjer so bila drevesca posekana. Potrdilo mora podpisati tudi župan občine, kjer se lastnik gozda nahaja.

v katerih stoji drevje v pravilnih razdaljah. Važno je, da se vejevje drevja lahko dovolj ojača, ker se s tem poveča listno zelenilo, ki omogoča rast drevesa in njegovo debelitev.

Pri odkazilu in pri poznejših delih gledamo tudi na pomladek. V starejšem sestoji se običajno nahajajo že večje ali manjše skupine naravnega pomladka. Večkrat se slabo razvija in mu moramo pomagati. Z obrobim posekom slabega drevja bo imel pomladek več svetlobe in bo krepkeje pognal v rast. Dobro vzrastel pomladek je zlata rezerva v primeru, da nam naravne neizgode zrušijo glavni sestoj.

Tam, kjer med iglavci rastejo redki listavci, kot bukev, gaber in javor, jih pustimo, čeprav ne predstavljajo večje tržne vrednosti. Ti listavci imajo svojo vrednost v tem, da z odpadlim listjem, ki ga raznaša veter po gozdnem rastišču, zboljšujejo opešana tla pod iglavci.

Sedaj je tudi še čas, da pregledamo mlade nasade, predvsem spomladanska pogozdovanja ali lepe naravne skupine pomladka ter jih očistimo z izžetvijo plevela. Koliko najlepšega mladja nam vsako leto propade v kmečkih gozdovih ravno vsled tega, ker nihče ne izžanje plevela, kar spada k najlažjim opravilom v gozdu. Škoda na pomladku nastane namreč v zimskem času. Snežne plasti pritisnejo na stebelca odmrlega plevela, s katerim prekrijejo pomladek do pomladanske vegetacije. Plevel izžanjemo navadno s srpom. Pri tem moramo paziti, da ne odžanjemo tudi vršičev pomladka.

V nekaterih primerih zraste med mladjem tudi razno manj vredno grmovje, kakor leska, mačkovina, bezeg, jelša, breza, jerebika in podobno. Teh pa ne kaže naenkrat izsekati. Izsekavamo jih počasi in toliko, da damo vršičem pomladka dovolj svetlobe za nemoten razvoj. V začetku so posebno koristne jelša, breza in jerebika. Pazimo vedno, kje so te vrste drevja potrebne za zaščito mladja smreke, jelke ali bukve. Odstranimo jih šele takrat, ko mu začnejo dejansko škodovati. Prav tako pustimo med čistimi iglavci koristno grmovje, ker izboljšuje gozdna tla.

Marsikje se nahajajo po gozdovih še razne nepomlajene jase. Te moramo očistiti in pomladi zasaditi. Ob tej priložnosti ocenimo, katere drevesne vrste se bo najbolj izplačalo zasaditi. Preračunajmo tudi, koliko bomo potrebovali sadik.

Tak naš poznojesenski izlet po gozdu bo odkril marsikaj, kar bomo v gozdu do pomladi, ko bo treba spet zasaditi plug v njivo, še lahko zboljšali in popravili.

M. P.

ZA GOSPODINJO IN DOM

Igrača naj raste z otrokom!

Vsaka mati prav dobro ve, koliko pomenijo igrače. Vse matere pa ne vedo, da so igrače neobhodno potrebne za otrokov razvoj, za njegovo telesno in duševno izobrazbo. Zato se pomenimo, kakšna igrača je otroku v posameznih letih potrebna. Da izberemo pravo igračo, moramo razumeti otrokovo igro. Vedeti moramo, da otroku igrača uri njegove telesne sposobnosti, da si z njo pridobiva izkušnje, da mu pomeni to, kar nam orodje za delo. Igra posreduje otroku izkušnje, otrok se »igraje uči«, preko igrač se navadi opazovati in odkrivati odnos predmetov med seboj, z njimi razvija in bogati svoj duševni svet. Z igranjem si vadi mišice, stopnjuje spretnosti, uči se samoobvladavanja, usmerja si voljo.

Če preko teh načelnih misli gremo k poglavju, kakšne naj bodo igrače, ki so za otroka primerne, povejmo, da se morajo igrače premikati, biti morajo enostavne in trpežne, t. j. take, da niso narejene le za opazovanje. Ne smejo biti življenjsko nevarne, morajo se dati čistiti in zlasti morajo biti starosti otroka primerne.

Že nekaj tednov starega dojenčka zadržimo z igračo, na kateri se bo ustavljal njegov pogled. Balonček, obešen nad košarico ali celuloidno obroček, pritrjen na košarico, ga bo zelo zanimal. Ko seže

sprva z eno, pozneje z obema ročicama po tem, kar mu nudimo, ga zaposlimo z ropotuljico, gumijasto živalico, celuloidno igračko. Vse te igrače često umijemo in ne dovolimo, da jih prijema kdo drugi. Ko je otrok star devet mesecev, mu damo igrače, ki ga zaposlijo oz. zamotijo; to so primerne kocke, živalice, košarice, v katere shranjuje kocke in podobno.

Ko otrok shodi, naj »hodijo« tudi igrače: vlak, avto, živalice na kolesih ga bodo v tej dobi najbolj veselile. Nenadomestljive mu postanejo kanglica z lopatko, sito, lončki in skledke za pesek. Zelo živo si zamišlja, da so punčke živi otroci, medved domača žival, lutke njegovi resnični prijatelji. Deklice v tej dobi rade postiljajo punčkine posteljice, pometajo, perejo, dečki jahajo palice — konjičke, poganjajo obroče, zidajo z dominami, kockami. Igrajo se tudi obratno, kajti igra dečkov se od igre deklic prva leta ne razlikuje. V teh in vseh poznejših letih je nepogrešljiva igrača žoga, ki jo imajo otroci sprva tem raje, čim bolj je pisana, pozneje pa čim večja je. Radi pričenjajo poganjati skiro in tricikel, pri čemer so neustrahljivi.

Od 3. do 5. leta vzljudi otrok lesene hišice, živalice, drevesa, ograje, avtomobilčke, kar sestavlja v vasi, s čimer ponazarja okolico. Rad gnete plastilin, glino,

steklarski kit, posebno ga veseli, če lahko oponaša starejše: nadeva si njihove kape, torbice, ureja si prodajalne, kuhinje, oblačni punčke v obleke, ki jih sam šiva. Igra se že tudi skupinske igre, zato se že priuči pravilom igre. Še bolj kot prejšnja leta uporablja svinčnike, krede, barvaste svinčnike in tudi že vodene barvice.

V petem in šestem letu se otrok najbolj vneto igra. Pri posamezni igri se zadrži že dolgo, postavlja si v igri zapreke, ki jih tudi premaga. V tem času rad reže, guba, lepí, šiva, barva. Dečki se radi igrajo z železnico in drugimi tehničnimi igračkami, deklice z opremo za punčke, posodicami in sličnim. Če so skupaj, se radi lovijo, brusijo škarjice, poganjajo konjičke — svoje vrstnike, skačejo s kolebnicami.

Šola jim igranje omeji. Radi pa so vsako prsto uro še pri igri. Začuda spretno sestavljajo zdaj matador, igrajo se pismene igre, vzljubijo lutke, gledališče, ki si ga ustvarjajo sami, kegljajo, igrajo namizni tenis, perjanico in podobno.

Od 10. do 13. leta postanejo strastni zbiratelji: zbirajo znamke, sličice, značke. Deklice veseli ročno delo, dečke razne gradbene in druge tehnične igrače. Po 13. letu pa so igri nekako odrasli. Zame-njajo igrače s športom, mnogo čitajo in tudi še zbirajo ter se udejstvujejo v skupnem delu.

Vsa leta pa otroka neobhodno mora spremljati knjiga, ki mu je res najboljša učiteljica in prijateljica. Sprva je to slikanica, pozneje pa tudi druga mladinska literatura.

Na Madžarskem so potrebne korenite spremembe političnega sistema

Podpredsednik jugoslovanske vlade Edvard Kardelj je na zasedanju Ljudske skupščine FLRJ v razpravi o smernicah družbenega načrta za prihodnje leto v obširnem referatu kritično ocenil tudi dogodke na Madžarskem. Dejal je med drugim, da je na Madžarskem protidemokratski birokratski sistem uveljavljanja samovoljne politike privedel do oborožene akcije, v kateri je bil glavni činitelj delavski razred. Pri tem ni važno, kdo je pozneje izkoristil upor delavskega razreda, važna je ugotovitev, da je politični sistem na Madžarskem, ki so ga izvajali v imenu socializma, dejansko postal zavora nadaljnjega socialističnega razvoja v toliki meri, da se je moral delavski razred dvigniti v oborožen odpor, ker ni mogel drugače izraziti svoje volje. Madžarski dogodki so tragedija sodobnega socialističnega gibanja, hkrati pa nauk in pobuda mednarodnemu socializmu, da ne more biti napredka socializma brez vzporednega razvoja posebnih oblik demokracije, ki odgovarjajo socialistični gospodarski osnovi. Krizo v madžarskem socializmu je povzročilo prav pomanjkanje slehernega demokratizma.

O sovjetski intervenciji na Madžarskem je Kardelj dejal, da ne more rešiti notranjih nasprotij, marveč jih lahko le zaostri. Ta intervencija ni začetek greha, temveč njegova posledica, zato tudi ne more rešiti madžarskega socializma, temveč lahko samo še bolj opozori na ne vzdržnost političnih oblik Madžarske iz časov Rakosyja in Geröja. Vprašanje socializma po Kardeljevem mnenju ni imelo glavne vloge za sovjetsko intervencijo, temveč je vsak realistični opazovalec moral priti do zaključka, da bo Sovjetska zveza intervenirala v trenutku, ko bo notranji razvoj na Madžarskem ustvaril pogoje za zahodno politično vmešavanje na Madžarskem. Takšen položaj bi spremenil odnos sil v Evropi in ogrožal mir. Temeljno vprašanje današnje Madžarske je v dejstvu, da so potrebne korenite spremembe v političnem sistemu. Šele ko bo to doseženo, se lahko bistveno zmanjšajo

negativne posledice sovjetske intervencije.

Glede Kadarjeve vlade je Kardelj dejal, da jo je Jugoslavija politično podprla v upanju in pričakovanju, da bo ta vlada sposobna in da se bo hotela povezati z delavskim razredom, z delavskimi sveti in z drugimi demokratičnimi in socialističnimi gibanji na Madžarskem. Z naslonitvijo zlasti na delavske svete bi se tako lahko izoblikovala samostojna in dovolj močna socialistična notranja sila, ki bi lahko vzpostavila mir in zaupanje ljudstva ter zagotovila pogoje za umik sovjetskih čet in prijateljske odnose s Sovjetsko zvezo. Samo s temi pogoji bi lahko bila Kadarjeva vlada napreden činitelj. V nasprotnem primeru pa bo tudi ta možnost pokopana in socializmu na Madžarskem bo zadan še en udarec. V takšnem razvoju bi se meščanski nacionalizem pokazal kot glavna gonilna sila, delavske množice pa bi bile potisnjene še bolj na desno.

Dogodki na Madžarskem, je dejal Kardelj, niso slučajni, niti niso posledica tistih nekaj sto milijonov ameriških dolarjev, potrošenih za protikomunistično propagando, temveč imajo svoje globoke korenine. Če bi prevladale težnje, ki gredo za tem, da bi obnovili stari politični sistem, tedaj zadeva ne bo urejena in zgodovina in madžarsko delovno ljudstvo bosta prej ali slej obsodila sedanje politično delovanje odločilnih činiteljev na Madžarskem, in sicer tako tistih, ki so na krmilu, kakor tudi tistih, ki so v opoziciji, če v tem prelomnem trenutku ne bodo našli poti k enotnosti na podlagi socializma, socialistične demokracije in neodvisnosti.

Podpredsednik jugoslovanske vlade je tudi poudaril, da so dogodki na Madžarskem pokazali, kako prav je imela Jugoslavija, ko je odločno nastopila tako proti pritisku stalniščijskih koncepcij, kakor tudi proti poskusom, da bi se pod firmo liberalizma v Jugoslaviji obnovile oblike meščanske demokracije.

Naše mesto je v vrstah malih kmetov

Okrajne kmečke zbornice so se konstituirale

V teh dneh se sestajajo na volitvah 11. novembra izvoljeni odbori okrajnih kmečkih zbornic, da izvolijo svoje predsednike in zapisnikarje.

V torek se je sestel odbor okrajne zbornice Velikovec. Navzoči so bili vsi odborniki in sicer 7 od Bauernbunda, po dva od Arbeitsbauernbunda in Kmečke gospodarske zveze in eden od Freiheitliche Bauernschaft. Za predsednika je bil s sedmimi glasovi izvoljen Hans Glantschnig p. d. Riepl iz Podlpe pri Vovbrah (BB), štiri glasove pa je dosegel zastopnik Arbeitsbauernbunda Ludvik Gojer, ena glasovnica je bila oddana prazna. Za prvega in

drugega podpredsednika je Bauernbund imenoval Edvarda Küglerja iz Sinče vesi in ing. Valentina Meierhoferja. Zapisnikar je postal zastopnik KGZ Mirko Kumer.

V sredo pa sta se sestala odbora okrajnih zbornic Beljak in Celovec. V Beljaku je bilo navzočih 11 odbornikov in sicer 6 od BB, 3 od ABB in po eden od KGZ in FB. Za predsednika je bil s šestimi glasovi izvoljen zastopnik BB deželni poslanec Štefan Sodati iz Dravske doline, 5 glasovnic je bilo oddanih praznih. Za podpredsednike so bili izvoljeni Matthias Liesinger (BB) in Alois Kreutzer (ABB), zapisnikar pa je postal Ernst Schwemmer.

V Celovcu, kjer je bilo navzočih 7 odbornikov BB, 2 od ABB in eden od KGZ, je bil s sedmimi glasovi za predsednika izvoljen Markus Lanner iz Blatograda (BB), 3 glasovnice so bile oddane prazne. Podpredsednika sta postala Karl Hansemann in Simon Kuttinig (oba BB), zapisnikar pa je postal Valentin Mratschniger (ABB).

Na teh sejah so tudi govorili zastopniki KGZ, Peter Kofler v Beljaku, Mirko Kumer v Velikovcu in Lovro Kramar v Celovcu. Vsi trije so poudarili, da so predstavniki malih in zapostavljenih kmetov sploh, posebej pa še predstavniki najbolj zapostavljenih predelov svojih okrajev. Vsi trije so zahtevali od novih odborov in predsednikov, da v duhu člena 7 Državne pogodbe delajo na svojih področjih za enako dobrobit vseh kmetov brez razlike na njihovo jezikovno pripadnost, ne glede na velikost njihovih posestev in predela v katerem prebivajo.

Mladi rekruti so zaprisegli

Skoraj v vseh avstrijskih garnizijah so minulo sredo zaprisegali mladi rekruti. V Celovcu je svečanostim prisostvoval tudi deželni glavar Wedenig, ki je v svojem nagovoru poudaril, da je dolžnost vsakega vojaka, da daje vsem drugim dober vzgled.

Mladi rekruti so se z zaprisego obvezali, da bodo čuvali svojo domovino, republiko Avstrijo in njeno ljudstvo, da jo bodo v primeru potrebe branili z orožjem in da se bodo pokorili zakonom ter v dobrobit in za varnost svojih sodržavljanov z vsemi svojimi močmi služili avstrijski republikli in avstrijskemu ljudstvu.

V soboto bodo zaprisegli tudi rekruti v Pliberku. Svečanostim, ki bodo s tem v zvezi, bo prisostvoval tudi minister za obrambo Graf.

Nekoliko iz rojstvene statistike

Statistični oddelek pri uradu koroške deželne vlade navaja, da je bilo minulo leto v Avstriji 108.600 živo rojenih otrok, to je za 4,4 odstotka več, kakor leta 1954. Na 1000 prebivalcev je lani prišlo 15,6 rojstev. Po številu rojstev zavzema Avstrija med 16 evropskimi državami 14. mesto, kar je pripisati posebno nizkemu rojstvenemu številu na Dunaju.

V zveznih deželah prednjačita pri številu rojstev Koroška in Predarlška z 20,7 živo rojenih na 1000 prebivalcev. Ostale dežele jih izkazujejo po 16 do 19,3, Dunaj pa samo 7,3.

Relativno število nezakonskih otrok je bilo lani na Salzburškem najvišje. Med 100 otroki jih je bilo 22,5 nezakonskih, na Koroškem pa 19,3. Skupno število živo rojenih otrok je znašalo na Koroškem 10.018, med temi 1937 nezakonskih. Če se primerja na Koroškem število rojstev s številom smrtnih primerov, ki so jih našli 4970, se pokaže lansko leto presežek 5048 oseb.

Med skupno 92.980 zakonskimi rojstvi lani jih pripada 50 % delavskim, 20 % nameščenskim in 27 % družinam prostih poklicev.

Ne bo nezanimivo, če se seznanimo z nekaterimi zelo plodnimi očeti in rodovitnimi materami. V Johnston Cityju v ZDA živi neki šolski sluga, ki so ga pred nedavnim obvestili iz porodnišnice, da mu

je njegova 38 letna žena rodila dvojčke. Ta žena mu je podarila že štirikrat enojčke, šestkrat pa dvojčke, torej skupno 16 otrok. Maroški sultan Mulaj Ismajl, ki je umrl leta 1727, je zapustil mogočno potomstvo, namreč 548 sinov in 340 hčera. Seve je ta sultan imel otroke s celo vrsto žena, ki so bile prav tako zelo rodovite. Vladar Siama, ki je umrl leta 1910, je imel 3000 žena in z njimi 370 otrok. Tudi vladar Egipta faraon Ramzes II. je spravil na svet 111 sinov in 51 hčera. Zelo rodoviten oče je bil Bernard Scheinberger z avstrijsko-nemške meje, kateremu je žena rodila štirikrat četvorke, sedemkrat trojčke in šestkrat dvojčke. Skupno je imel 69 otrok. To se je zgodilo v prvem zakonu, ko se je drugič poročil, pa je imel še 16 otrok. Medicinci pravijo, da je bila prva njegova žena ena najbolj rodovitnih v zgodovini. Tudi v Veliki Kikindi v Jugoslaviji živi kmet Martin Bauer, ki mu je žena 28 let zaporedoma vsako leto rodila sina. Zanimiv je tudi primer Francozinje de Maldemeuer, ki je v prvem letu zakona rodila enega otroka, v drugem letu dvojčke, nato trojčke in za njimi četvorčke, petorčke in slednjič šesttorčke, skupno torej 21 otrok. Avstrijska cesarica Marija Terezija je rodila 17 otrok.

Naj ti primeri zadostujejo. Je pa še vrsta zanimivosti v zgodovini roditeljstva, ki jih je na tem področju povzročila narava.

Novoletno veselje za francoske šolarje

Z novim letom bodo francoski otroci veseli, kajti v njihovih osnovnih šolah bodo odpravljene vse domače vaje. Višji šolski svet je po ugotovitvah zdravstvenih oblasti prišel do sklepa, da morajo biti učenci, ko prestopijo šolski prag, popolnoma prosti, ker da duševni napor pogubno vplivajo na zdravje in razvoj otrok. List »Samedi Soir« je izvedel med

učenci povpraševanje ter dobil zanimive odgovore. Med drugim tudi te le: »Zvečer me doma ne bodo več karali«. Neki šolar pa sploh ne verjame v tako preuredbo in misli, da gre za kakšno potegavščino. Eden vprašanih šolarjev pa je bil žalosten in je odgovoril: »Škoda, da ne bo več domačih vaj, ker jih mama tako dobro piše.«

Vse za povečanje zanimanja za znanost

Okrog 16.000 znanstvenih klubov, v katerih je včlanjenih približno 350.000 študentov, se je v mesecu oktobru udeležilo prireditve v okviru meseca znanosti za mladino v Združenih državah Amerike. S temi prireditvami hočejo povečati zanimanje za znanost in vzpodbuditi mladino, da bi se posvetila znanstvenim poklicem. V ta namen so študentje organizirali znanstvene razstave in med seboj ugotavljali znanstvene talente. Razstave so pokazale razne aspekte študija in raziskav študentov. Ugotavljanje talentov pa je bilo celotno tekmovanje, po katerem so podelili 40 štipendij izbranim starejšim slušateljem visokih šol. Nagrajenci so imeli petdnevni sestanek z vodilnimi znanstveniki v

Washingtonu ter pri tem obiskali razne laboratorije in znanstvene institute, ki so v službi znanstvenega raziskovanja v ZDA.

Iščem na dobro urejeno domačijo zanesljivo gospodinjstvo v starosti od 20 do 30 let. Interesentke naj se obrnejo pisмено ali osebno na: Uprava »Slovenski vestnik« Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

Prodajam pincgavsko kravo-mlekarično in telico. Kupci naj se obrnijo na upravo »Slovenskega vestnika, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 15. december:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Odlični izbor — 17.55 Iz parlamenta — 20.30 München pozdravlja Dunaj.

Nedelja, 16. december:

6.10 Domače petje in godba na pihala — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Nedeljska promenadna glasba — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Sosed-človek — 19.00 Nedeljska športna poročila — 20.15 Kriminalna uganka: »Kdo je storilec?« — 22.30 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 17. december:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zapiski iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 16.00 Podeželjski venček — 18.45 O pesniku Guttenbrunnerju (slov.) — 20.15 Srečanje v nedeljo zvečer.

Torek, 18. december:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zdravniki v boju proti bolezni in smrti

— 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Kulturno pismo. Zdravniški vedež (slov.) — 16.40 Oddaja za žene — 20.16 Simfonični koncert.

Sreda, 19. december:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Iz domačih gajev (slov.) — 15.45 V nežnem ritmu — 16.45 Znanje za vse — 20.16 Lepe melodije — 21.00 Pošta vabi.

Četrtek, 20. december:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Pojejo priljubljeni pevci (slov.) — 15.45 Za žene — 18.45 Oddaja za kmete — 21.00 Zvenča alpska dežela.

Petek, 21. december:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Domovina in čas — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Od pravljice do pravljice (slov.) — 18.45 Adventni in božični običaji (slov.) — 20.20 Slušna igra: »Igra štirih viteзов in device«.